

Naturnära skogsbruk

Bilaga 1 – Målbeskrivningar

Senaste uppdatering 2024-01-04

Bilagan är författad av Jan Bertilsson i regi av Mariestads Naturskyddsförening

Innehållsförteckning

Målbeskrivningar.....	2
Kunskap hos aktörerna i skogen.....	2
Naturnära skogsbruksplan	3
God skogsekonomi	4
Naturvärden i skogen	5
Granbarkborrens existens balanserad	6
Främjad mykologi	7

Målbeskrivningar

Kunskap hos aktörerna i skogen

De övriga målbeskrivningarna (i denna bilaga) kan betraktas som en kunskapsbank. Den här målbeskrivningen kan betraktas som en introduktion till kunskapsbanken.

Kursens övergripande mål är att aktörer i skogen uppnår efterfrågad kunskap om naturnära skogsbruk.

Självverksamheten i skogen sjunker. Flertalet skogsarbeten görs av specialiserade företag. Det är viktigt att du som skogsägare vet vad du vill och inte låter virkesköparen och avverkningsföretagen styra hur skogen ska skötas. Därför är det viktigt att din medvetna vilja genomsyrar skogsbruksplanen och att entreprenörerna följer den, samt att de vet vad naturnära skogsbruk innebär och medverkar i skapandet av dessa skogar – med plockhuggning av träd som har den tänkta måldiametern. Finnerödja Skogstjänst gjorde Mariestadskretsens första avverkningar, nu har vi knutit en lokal entreprenör till oss och samarbetar med flera skogsägare för att minska kostnaderna för transport och planering av arbetena i skogen. Detta arbete är viktigt och att andra får kännedom om hur de kan hjälpas åt för att minska kostnaderna för framkörning av maskiner och utbilda nya skördarlag. Kursdeltagare i Nässjö anlidade Eka Skog som även har ett sågverk som kan förädla virket och öka mervärdet på skogen.

Skogsägare behöver ibland stöd i sitt arbete med skogen. Idag sker detta ofta med hjälp av inköpare av virke. Ibland är intresset för att få virke till industrin större än bevarandet av skogen och beaktandet av hela skogen som ett levande ekosystem. För skogsägaren är ofta ett hyggesfritt alternativ till kalhyggen även god ekonomi på längre sikt, då det ger lägre kostnader för återbeskogning och ökad möjlighet till att få mera artdiversa skogar, som bättre kan möta olika förändringar såsom klimatet, nya köpare av råvaran från skogen och högre kvalitet på virket. Ofta är mykologin okänd för skogsägaren och hur den påverkar skogens tillväxt över längre tidsperspektiv.

Här finns mycket att lära. Mariestadskretsen har haft ca 80-90 markägare med på våra kurser och välkomnar även skördarföretagens personal.

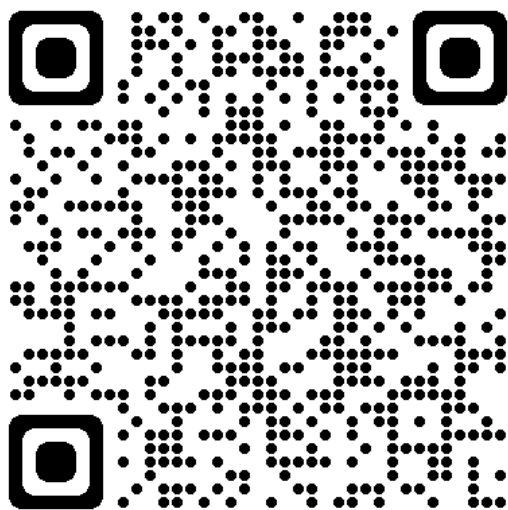

Naturnära skogsbruksplan

Ett av kursens delmål är att kunna skapa/använda en skogsbruksplan för naturnära skogsbruk.

Skogsbruksplanen är ett viktigt verktyg, även för skogar som inte ska kalavverkas. Du kan och bör själv skriva i förordet av planen, vad du vill åstadkomma med din plan. Vilka skiften ska du börja med och vilka åtgärder är prioriterade. Sedan gör planläggaren planen och skriver in skötselåtgärder som gynnar PNV och ökad biologisk mångfald. Planen beskriver de olika skiftenas måldiameter, och till skogsbruksplanen bör en biotopkartering göras. Till underlag för biotopkarteringen föreslår vi att du bjuder in andra att hjälpa dig att artinventera och hitta områden där du behöver skydda din skog från vissa avverkningsmetoder och gynna andra så att dina speciella arter får finnas kvar i din skogs NO- och NS-områden (NO = Naturvård orört, NS = Naturvård skötsel). En annan viktig faktor är att du inte överavverkar i din skog (kanske max 70% av tillväxten) utan att det finns skog kvar och det produceras virke. Ytterligare viktiga faktorer är ekologisk mångfald, ekosystemtjänster (kolsänka, syre mm) och en plats att trivas på. Ditt fastighetsvärde bevaras bättre om du har skog kvar.

I kursen diskuterar vi även möjligheten att göra sin egen skogsbruksplan. Att anlita planläggare är ju ofta en stor kostnad och på små skogsfastigheter är det ibland inte försvarbart. Mats Karlsson har dokumenterat hur man själv kan göra en skogsbruksplan, med inriktning på hyggesfritt skogsbruk. Följ [denna länk](#) och läs dokumentet Gora skogsbruksplan...

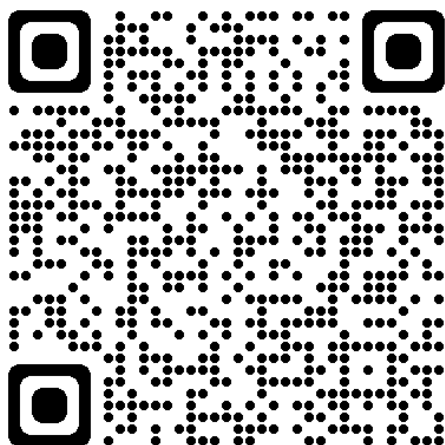
God skogsekonomi

Ett av kursens delmål är att förstå hur god skogsekonomi kan uppnås med naturnära skogsbruk.

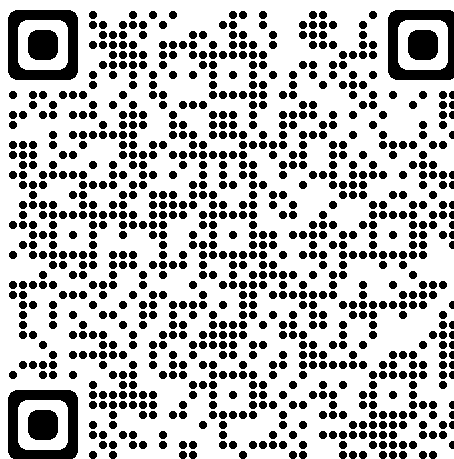
Intresset för skogens ekonomi är stort. Skogens värden kan mätas på många sätt beroende på vem du är och vilket förhållande du har till skogen. Det är viktigt att se de olika perspektiven. Ett skogskapitalvärde är betydande och är knutet till vad träden som växer är värda vid försäljning. Detta värde har stigit kraftigt och överstiger värdet av avverkningarna i skogen. Brukandet av skog har lönsamhetsproblem. Kravet på räntor som är knutna till kapitalet är svårt att betala med överskottet på avverkningen. Snabbväxande skog, som är en tanke med plantagen i skogen, har sina utmaningar med höga etableringskostnader, insektsskador, brandrisker, rotröta samt risk för stormfällan. Samma risker finns i en skog med flera olika arter av träd i olika åldrar med större variation i ekosystemet, men den skogen är betydligt mer motståndskraftig mot dessa risker i skogsbruket.

Brukandet av skog kan göras på många sätt. Idag finns flera medvetna skogsägare som ser sin ekonomi fungera bättre med ett naturnära skogsbruk. Det finns möjligheter att ta ut mervärden på träd med höga kvalitéter. Mindre mängd massaved ger högre rotnetto. Lägre kostnader för återbeskogning. Skogsekonomi är mer än höga rotnetto på en kalavverkning. En ytterligare faktor som skulle förbättra ekonomin på skogsfastigheten är bättre certifieringsverktyg. PEFC/FSC har ganska trubbiga verktyg och det är inte tillräckligt – åtminstone inte som författaren ser det. Flera aktörer jobbar med frågan och du uppmanas att följa frågan och ta del av förhållningsätt och regelsystem när nya certifieringar kommer för plockhuggen skog. Även frågan om kolkrediter arbetas det med – att få betalt för att lagra mer kol i skogen och tillhörande ekosystem.

Läs gärna Back Tomas Erssons publikation från år 2020: [Hyggesfritt skogsbruk](#)

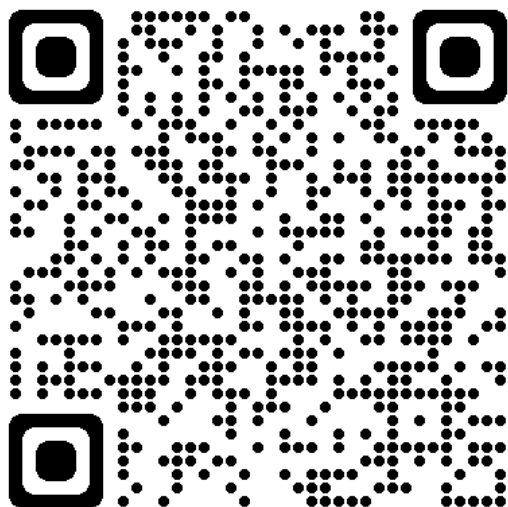
Se även Nils Fagerbergs artikel från år 2022: [Ny forskning optimerar hyggesfritt skogsbruk](#)

Naturvärden i skogen

Ett av kursens delmål är att förstå hur naturvärden kan bevaras i skogen.

Svenska Naturskyddsföreningen har en tradition av att vilja bevara värdefull natur. Mycket handlar om att skydda skog och stoppa avverkningar. Ett viktigt arbete som ofta har omgärdats av starka känslor och uttryck, både för och emot bevarandet av livsmiljöer i skogen, och för friheten att göra som man vill med sin skog. Det finns många duktiga naturvårdare med stor kunskap om skogens olika arter och [rödlistan](#) är en viktig pusselbit i detta.

Ofta har enskilda kretsar inventerat viktiga skogsmiljöer och velat skydda dessa från avverkningar. Detta arbete har både prisats och kritiserats. Kursens fokus är hur man kan förena dessa värden – att skogsbruket medverkar till bevarandet av skogsmiljöer och samtidigt producerar virke.

Mariestadskretsens lilla projekt som handlar om detta är bara ett i raden av exempel på hur detta kan uppnås. I samband med en skogsdag i Mora berättade Per Angelstam (forskare på SLU) om sin syn på detta. Författarens uppfattning, efter att ha tagit del av Pers syn på detta, är att varje ansats till att förbättra statusen i skogen bör starta med att leta rätt på de områden (på det aktuella skogsområdet) som har höga naturvärden. Där avsätts åtgärder i skogsbruksplanen för att skydda varje sådant område på bästa sätt och skriva in arealen som ett NO- eller NS-område (NO = Naturvård orört, NS = Naturvård skötsel). Skyddet i planen bör stärkas med olika certifieringar och bör följa med vid fastighetens överlåtelse. Sedan gör man en skogsbruksplan som beskriver naturnära skogsbruk på så stort område som möjligt. Markens PNV gynnas i genomförandet av skogsbruksplanens arbete, som tar hänsyn till de ekosystem som varit på platsen länge. Skogsbruk mår bra av att det sker i samklang med skogens alla värden.

Granbarkborrens existens balanserad

Ett av kursens delmål är att förstå hur granbarkborrens existens kan balanseras.

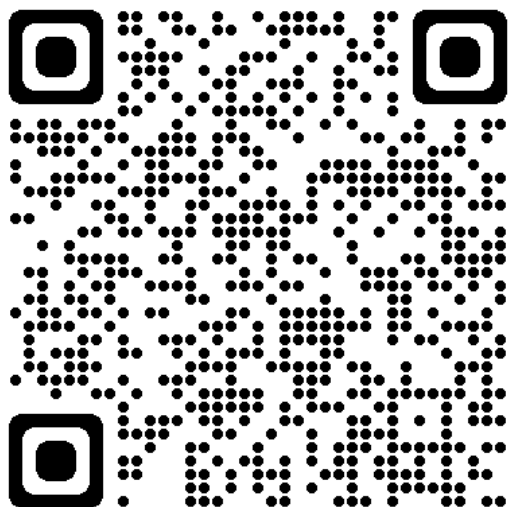
Trakthyggesbruket har gynnat granbarkborrens utbredning och missgynnat dess naturliga fiender. I en skog med större variation i ålder och varierade trädslag och därmed varierade ekosystem är angreppen av granbarkborre mindre när förekomsten av dessa insekter är förökad, men inte när det sker enorma utbrott – för då försvinner all gran. Död ved är en annan viktig faktor, för där lever flera av granbarkborrens predatorer. Hackspettar äter också granbarkborrar.

Om angrepp behöver bekämpas, så ska bekämpningen göras under säsongen när träden är nyss angripna. Sökmetoderna varierar, men hundar kan snabba på upptäckten av angripna träd.

Barkfallna träd bör stå kvar i beståndet. Där finns de naturliga fienderna till granbarkborrar. Forskning har påvisat att om dessa träd avverkas, så ökar angreppen i skogen intill.

Författaren medverkar i en kortfilm:

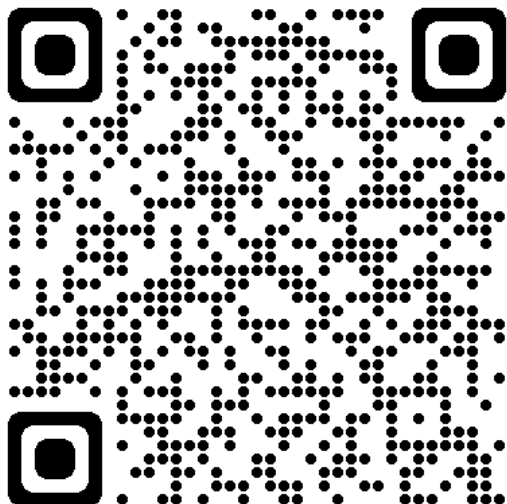
[En metod för att balansera barkborrens existens i skogar med gran – YouTube](#)

Främjad mykologi

Ett av kursens delmål är förståelsen att skogens mykologi är en förutsättning för långsiktig god tillväxt i skogen.

Skogens träd lever i symbios med skogens svampar. Detta beskrivs i litteratur om svampar och skog. Ett bra exempel är Sveriges Natur som intervjuar Anders Dahlgren i artikeln [Svamparnas hemliga liv](#).

För skogsbrukets synvinkel är denna symbios en mycket viktig kunskap. Utan detta samarbete mellan träd och svampar skulle nedbrytning, näringstransport och/eller upptaget från marken (av vissa näringsämnen) inte nå ekosystemet. Avverkar vi skogen upphör mycelet, hyferna och symbiosen att vara en del av skogen. En viktig faktor för alla som finns i skogen och verkar där, oavsett vilket ärende vi har i skogen. Skogens förmåga som klimatreglerare är också en viktig faktor. Levande skogar tar upp koldioxid som lagras in i veden. Dessutom ger träden glukos till svamparna, dessa bildar hyfer som innehåller stora mängder kol. Detta är en av skogens största möjligheter till lagring av kol på lång sikt.